

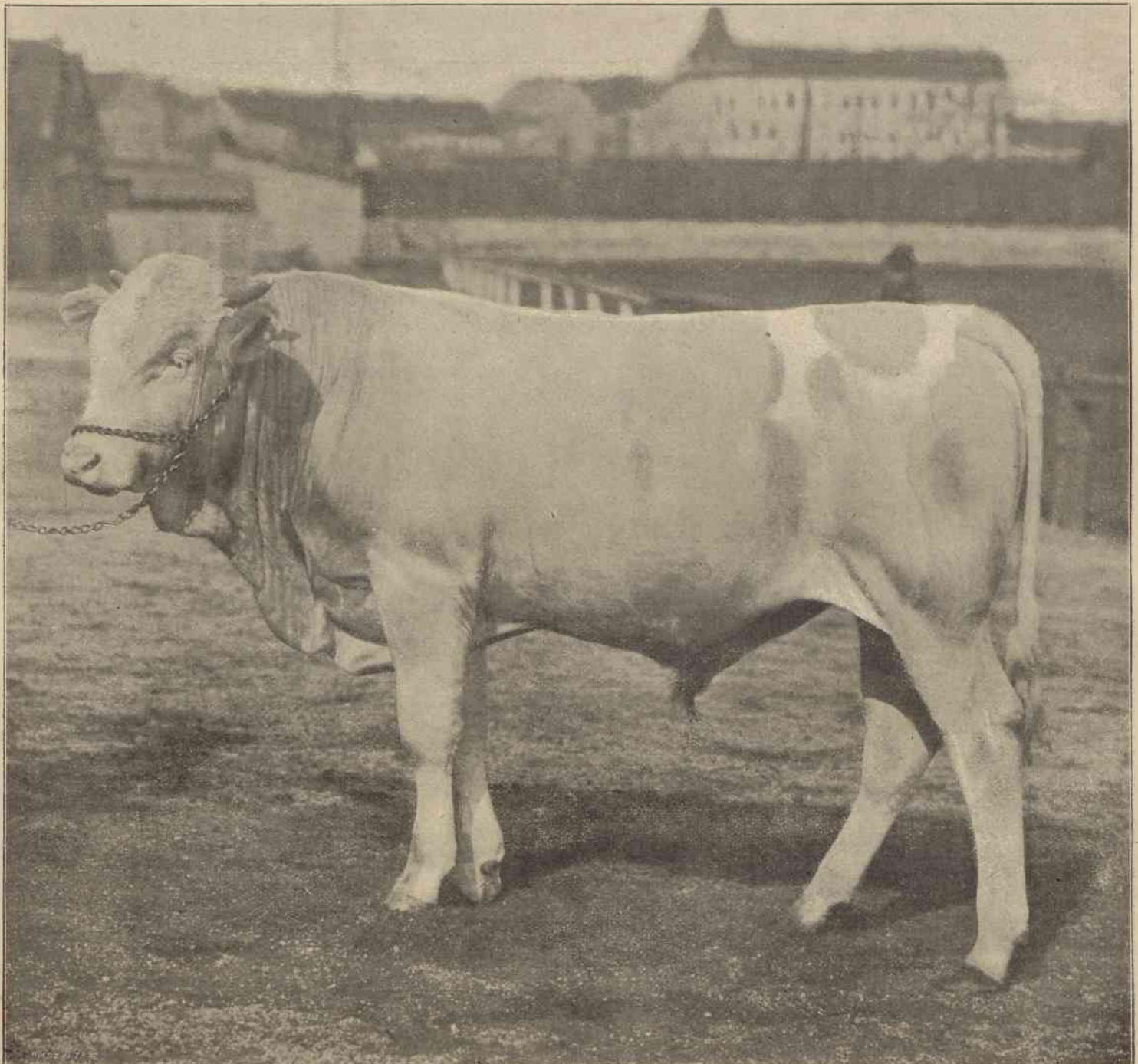
Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET FELÜGYELETE ALATT
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor. — fillér.
Félévre ..... 5 — „
Negyedévre ..... 2 „ 50 „
Egyes szám ára 20 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ
JESZENSZKY PÁL
AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET
TITKÁRJA.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, IX. ker., Üllői-út 25. sz. (Köztelek).
Hirdetések díjszabás szerint.
Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza.

Woll testvérek várpalotai tenyészetének Ficzko nevű 1 éves telivér simmenthali bikája. (Első díjat nyert az idei tenyészállatvásáron.)

Állataink törzskönyvezése.

Ma már elfogadott tétel az, hogy a konstancia — az átörökítő képesség állandósága — nagyrészt a tiszta vérben tenyésztett állatok tulajdonsága. A kitűzött használati célnak megfelelő állatok tenyésztése eredményes csak akkor lehet, ha egy minden irányban kipróbált fajtát választunk a tenyésztésre, azt ugyanis, a mely a mi viszonyaink közé legjobban beleillik. A keresztesek, bármily jól sikerüljenek is nem konstanczok ezek az állatok a későbbi nemzedékekben oly utódokat produkálhatnak, a melyek egyszerre csak őseik jellegét, vagy legalább is egyes tulajdonságait, vagy hibáit mutatják; ép azokat a hibákat, a melyek kiküszöbölésén évek hosszú sora óta fáradtunk.

Ép azért bir jelentőséggel minden oly intézmény, mely a fajtisza tenyészeteket nyilvántartani van hivatva, s a mely módot nyújt a tenyésztőknek megfelelő anyag beszerzésére. Ily intézményt birunk mi az Országos Törzskönyvben.

Hét éve annak, hogy az Országos Törzskönyv reorganizáltatott s azóta már is észlelhető a hatás, a melyet ezen intézmény hazánk állattenyésztésére gyakorolt. Nyilvánul ez először abban, hogy legnagyobb állattenyésztőink már nagy számban keresik föl az Országos Törzskönyvet, fölismerve azon üdvös szolgálatot, a melyet ez az intézmény nyújt, első sorban tisztavérű tenyészetünk fejlesztése, másodsorban azon anyagi haszon tekintetében, a mely az Országos Törzskönyvbe fölvevett állatok pénzbeli értékének fokozásánál áll elő.

Igy további haszna az Országos Törzskönyvnek az, hogy az állatok adás-vételénél hasznos közvetítőként szerepel. — Azok az állatok, a melyek az Országos Törzskönyvbe be vannak jegyezve, minden kétséget kizárólag tisztavérűek s ezt tudva, egy vevő, a ki tenyészállatok nevelésével akar foglalkozni, a legilletékebb helyen szerezheti meg az információt a vásárlandó állat tulajdonságait, tehetőségét illetőleg; s az Országos Törzskönyvbe följegyzett adatok alapján kiválaszthaja magának azt az állatot, a mely az ő tenyésztési céljának legjobban megfelel.

Tisztavérű tenyészeteink fejlesztésében is nagy szerepe van az Országos Törzskönyvnek. Ez ugyanis megköveteli, hogy a bejelentők odahaza magántörzskönyvet vezessenek.

A törzskönyvezés pedig a fokozatos nemesítés egyik legfőbb eszköze. Eszköze olyformán, hogy az illető tenyésztő kénytelen lévén állatait — a bejegyzések hiteles foganatosítása céljából — jobban szemügyre venni, többet foglalkozik állataival, csekélyebb jelek sem kerülnek el a figyelmét, szeme élesedik, meglátja az esetleges apróbb hibákat is, s ezek kiküszöbölésére törekszik. A magántörzskönyvi föl-

jegyzések segítségével jönnek a tenyésztő emlékező tehetségének s tenyészetének előrehaladottságát, vagy hanyatlását könnyen észreveszi, s megtalálja a módot a jó tulajdonságok föntartására és a fölfedezett hibák eltüntetésére.

Hasznos föladatot teljesít ez az intézmény még azáltal is, hogy mintegy czimtár alakjában időközönként könyvalakban közzé teszi az Országos Törzskönyvbe bejegyzett tisztavérű tenyészanyagot; utmutatást nyújtván ezzel a kiválóbb állatok beszerzési forrásairól. Nem szorul bővebb méltatásra, hogy ez az intézmény hasznos szolgálatokat van hivatva teljesíteni az állattenyésztés terén, s hogy ennek igénybevétele minden kiválóbb tenyészet érdekében áll.

Hogy mégsem az és olyan az Országos Törzskönyv, mint a milyennek egy főleg állattenyésztéssel foglalkozó ország ebbeli intézményének lennie kellene, közelebről vizsgálván a viszonyokat, azon következtetésre juthatunk, hogy itt nem az intézmény maga a hibás, hanem azok az állattenyésztőink, a kik meg vannak elégedve a saját maguk által nagyratartott tenyészetükkel, benne vannak a megszokott kerékvágásban s abból kizökkenni az ősi tradíció elleni véteknek tartanak. Az Országos Törzskönyvben egyedül a szarvasmarhák törzskönyve olyan, a milyennek lennie kell; s ez idő szerint már közel 280 tenyészet tizezer állattal van abban képviselve.

A tenyészlovokról vezetett törzskönyv azonban alig talál pártolásra. — Magyarzatát ennek jelentékeny lótenyésztésünk figyelembevétele mellett adni alig lehet, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy lovaknál a tisztavérűséget okvetlen nem követeli meg az Országos Törzskönyv szabályzata, hanem a bejegyzendő egyedeket csak tenyészirányba osztja, a szerint, a mint angol, arabs vagy nyugoti (nori) fajta az illető tenyészeltől származó ló. A juhok törzskönyvezése pang. A milyen erős volt ezek törzskönyve a régi — hetvenes, nyolczvanas — években, ép oly gyenge ez ma, a mi a legutóbbi évek kedvezőtlen irányzata s főleg a gyapjúárak óriási csökkenése mellett nem is csodálható.

A sertések törzskönyvezése újabban lábra kezd kapni, a mit örvendetes jelenségnek kell tartanunk, mert bizonyítéka ez annak, hogy kezdjük kiheverni a sertésvésznek nagymérvű pusztítását s ma sertéstenyésztésünk úgy a hazai fajtákkal, mint az angol sertésekkel szép fejlődésnek kezd indulni.

A fentiekben reámutatni kívántunk az Országos Törzskönyv hasznára s föl hívni óhajtottuk állattenyésztő gazdaközönségünk figyelmét ezen intézmény pártolására. Első sorban a saját közvetlen hasznukra válik az, ha fokozzák állataik pénzbeli értékét, másodsorban pedig az Országos Törzskönyv pártfoglalásával közvetve járulnak hozzá hazánk állattenyésztésének fejlesztéséhez.

Állattenyésztés.

Rovatvezető: **Monostori Károly.**

Wolf testvérek simmenthali szarvasmarhatenyésztete.

Jegyzeteim szerint e tenyészet 9 év előtt jelent meg állataival a nyilvánosság terén először és pedig akkor szimmenthali félvér állatokat mutatván be a budapesti tenyészállatvásáron.

Nemcsak a nagyszám (15 drb), hanem a bemutatott állatok kiválósága is figyelmet keltett akkor. Azóta e tenyészet a félvér tenyésztéssel szakított s már 1892-ben részint miesbachi, részint eredeti schweizi szimmenthaliakat importálta, telivérben tenyészti e modern frontozust s hogy a várpalotai Volf-féle anyag kezdettől mind maig igen elsőrendű, mutatja egyfelől, hogy az import a legjeleesebb tenyészetekből vásároltatván, darabonként átlag 1150 koronába került, másfelől, hogy a közelmúltban rátóthérabázai vérrel frisított föl és tökéletesbített, végül pedig, hogy a tenyészet mindig díjat és pedig első díjakat is nyert, a hol megjelent, sőt 1899-ben a székesfőváros tiszteletdíját is e tenyészetnek ítélte oda a jury, s az idén elvitt egy első díjat azon állatjaiért, melyet czimképünkön bemutatunk. Mint máskor mások, úgy az idén ez az egyéves állat dicséretére válik a derék tenyészetnek, hol nem egy tehén 20 liter napi haszonnal dicsekedhetik, s hol eddig minden bika, borju kivétel nélkül bevált tenyészállatul.

A Wolf testvérek tenyészetében a tehén kora tavasztól késő őszig a legelőn járnak s télen is naponta egy-egy óra hosszat a szabadban mozognak. Kijárnak a 9 hónapot meghaladott üszök is, a bikák ellenben az istálló mellett levő tágas szérius kertben mozoghatnak.

A borjukat születésük után külön istállóban tartják, 12 hetes korukig szoptatják és zabon, szénán nevelik tovább, az elválasztás után ez eleség mellett további két hónapon át kevés tejet is nyújtván azoknak.

Említésre méltó, hogy saját nevelésű bikát hágatásra e tenyészetben nem használnak, vagyis tehát a vért folyton frissítik.

M. K.

Délpatagonia juhtenyésztése.

II.

A juhok ebben a hideg országban mindig szabadon vannak, még karámot se tartanak számukra, de gyakran arra szoktatják őket, hogy mindig ugyanazon a helyen töltsék az éjjelt. A ganaj azonban nem képes a helyeken összegyűlni, mert az örökös szelek csakhamar elporlasztják és elhordják azt. A juhásznak elfoglaltsága különben nagyon eltérő a szerint, hogy a birtok be van-e kerítve, s hogy esetleg paddoxokra is föl

Legjobb szerkezet! Legnagyobb munkabírás!
Legkönnyebb hajtás! Legtökéletesebb fölözés!

A legjobb fölözőgép az Alfa-Separator.

van-e osztva, vagy hogy egészen szabadon van-e.

A szabad legelőkön sok dolga van a juhásznak, mert itt arra kell ügyelnie, hogy a nyájak sem ugyanazon, sem a szomszéd-birtok nyájaival össze ne keveredjenek és hogy se az ő, se a szomszéd-birtok juhái a határt át ne lépjenek.

Ellenben a bekerített legelőkön főleg csak a kerítés karbantartásával kell vesződnie, mi hasonlíthatatlanul kevesebb munkát okoz, mint a szabad nyájak folytonos fölügyelete. Ezért a szabad legelőhöz csak 2000—3000 drb juhot, a paddoxokban pedig 5000—7000 vagy több juhot bíznak egy juhászra.

Minden juhásznak 2—3 skót-kutyát is kell tartania, többet tartania azonban nem szabad. Ezek a kutyák igen szükségesek azért, mert a patagóniai juhot nagyon vadak, miután ritkán látnak embert; ha tehát valamitől megijednek, csak a kutyákkal állíthatók meg.

A paddoxos birtokokon a nyájak kor s ivar szerint alakítatnak, úgy hogy rendszeren háromféle nyájat lehet megkülönböztetni ú. m. a bárányokat, melyek 5—6 hónapos korban választatnak el, az ürütoklyókat és az anyákat; kivételesen a kosokat is külön nyájban tartják, többnyire azonban az ürütoklyókkal vannak egy nyájban. A jerek rendszeren másfél éves korban osztatnak az anyanyájakba, de némely gazdaságokban korábban is párosítják őket.

A szabad legelőkön a párzási időn kívül csak a kosokat szokás külön nyájban vagy a birtoknak é czélra készített egyetlen paddoxában tartani, míg a bárányok és toklyók az anyáknál maradnak. Ezekben a nyájakban napirenden van az, hogy a kosbárányok a csak fél éves jerekéket meghágják, s hogy a korai vemhesség folytán 7—10% pusztul el közülük, a megmaradók pedig elsatnyulnak. De a kezdő tenyésztők mégsem tesznek ellene semmit, mert érdekük azt kívánja, hogy a juhot minél gyorsabban szaporodjanak, mert így előbb rakhatják meg legelőiket kellő számú juhval. A kiknek azonban már elegendő a juhot, azok többnyire elválasztják a bárányokat, s ivar szerint külön nyájakban tartják őket de ez szaporítja a juhász munkáját, mert most szüntelen arra kell ügyelnie, hogy a nyájak össze ne keveredjenek.

A kosok száma akkora, hogy 100 anyára 2—3 kos jusson. A földöztetés április végén szokott kezdődni, s miután a kosok sokáig maradnak az anyákkal, az ellés szeptember végétől november javáig tart. A patagóniai kövér juhot között gyakran mutatkoznak nehéz ellések, szaporaságuk azonban kifogástalan, mert az anyák ritkán maradnak meddők és mert gyakran ikreket ellenek. Így azután lehetségessé válik az, hogy 100 anya után 120—140 bárány származik, csak hogy az időviszontságok és a ragadozó állatok sokat pusztítanak el közülük, úgy hogy a tenyésztők nagyon meg vannak elégedve, ha 100 anya után 100 bárányt tudnak életben tartani; átlag azonban csak 80 drbbal kell beérniök. November vége felé a fül megmetszésével jegyezni szokták a bárányokat, s ugyanakkor a kosbárányokat

kiherélik, s ezeknek, valamint a jereknek farkát kurtítják meg.

A nyírás szeptember közepén vagy végén kezdődik és rendszeren kézzel, de kivételesen géppel is történik. A nyírendő juhot nem kötözik meg, mert az esetlen állatok e nélkül is fekvé maradnak. A lenyírt bundát összegöngyölitik, keresztbe kötik és sajtolás után 180—350 kg. súlyú bálókka csomagolják. Közvetlenül nyírás után és két héttel később még egyszer okvetlenül megfürösztik a juhokat, hogy a Patagóniában nagyon elterjedt rühből gyógyítsák ki. Az átlagos gyapjúhozam 3 kg. de a lincoln-vérrel keresztezett állatok 4.5 kg. gyapjút is adnak. Patagónia és Tüzföld összes gyapjútermelése tehát mintegy 4.5—5 millió kg.

A gyapjú csomagolásánál okszerűen járnak el, mert a különböző korú s ivarú állatok gyapját külön szokták csomagolni; nevezetesen külön csomagolják az ürük, kosok, anyák, az $\frac{5}{4}$ éves ürü s az $\frac{5}{4}$ éves jerek toklyók gyapját, valamint a hulladékgyapjút. A bárányokat nem nyírják, mert azok nyírásakor csak $\frac{1}{4}$ évesek, s ezért inkább a következő évre halasztják a nyírásukat, a mikor már $\frac{5}{4}$ évesek.

Gyapjúkereskedők nincsenek Patagóniában; a gazdák maguk, v. megbízottjaik által, de okvetlenül saját számlájukra árvezetetik el a gyapjút Londonban. A fölösszámú juhot értékesítése nagyon hiányos, mert ezelőtt nem törődtek vele, miután előbb a juhokat kellett szaporítani, minél fogva addig hagyták életben, míg maguktól elpusztultak. Ez a szokás Patagónia bensejében még most is fennáll, ellenben a több juhval rendelkező partvidékek már 1894 óta faggyút olvasztanak a kimustrált s leölt juhokból.

A faggyút nagy üstökben főzik ki é. p. úgy, hogy a juhot négy negyedre osztva mintegy 85—90 juhot tesznek az üstbe, s 6 óráig gőzölik; azután pedig hideg vizet szivattyúznak az üstbe, s azzal egy szomszédos üstbe szorítják a faggyút, melyben még három óráig timsóval főzik, hogy megtisztuljon.

Ezután lehűtik, megsűrítik és hordókba folytatják a faggyút s a londoni piacon adják el. Igen kövér juhot 20 kg. faggyút is képesek adni. Érdekes a kifőzött juhot felhasználása is, mi abban áll, hogy a húst és a csontokat kisajtolják és tüzelő anyagul használják. — Ujabban a juhoknak fagyasztott vagy élő állapotban Európába való szállításával is tesznek Patagónia s Tüzföldön kísérletet, a mi bizonyosan sikerülni is fog.

Hogy a gyarmatosok főleg csak Londonnal állnak összeköttetésben, az annak tulajdonítható, hogy ők angol származásúak, s habár argentiniai s chilei alattvalók, a mai napig megőrizték angol természetüket, úgy hogy Amerikának ezen földdarabja minden tekintetben angolos. Ugyanis angol a nyelv, angolos a társadalmi élet, építkezés és gazdálkozás, Angolországból hozták iparcikkeiket, angol pénzt használnak, arany sterlingekkel fizetik a juhászokat, angol súly-, hossz- s területmértékeket használnak; a kereskedő pl. angol fontokban árusítja portékáját, a gazda yardokban fejezi ki a távolságokat s a sodronykerítések

hosszát stb. A juhászok most is úgyszólván kivétel nélkül angolok és skótok. A juhászoknak különben jó keresetük van ott, mert havi bérük 120—140 korona s hetenként $\frac{1}{2}$ —1 juh, mely élelmül szolgál.

Ebből a rövid ismertetésből nemcsak azt tanuljuk, hogy a gyapjútermelésnek a fejlődés kezdő stádiumában lévő új konkurrens támadt, hanem azt is, hogy a juhtermészete nagyon sokat megbír és hogy különösen az angol juh az, mely nagyon kevésbé érzékeny a nagyobb hidegek iránt, mert hosszú bundája megvédi ellene. Angolországban is a legelőn és répaföldeken töltik a juhot a tél nagyobb részét, s ha istállóba szorulnak, tág és szellős istállóban tartják őket, mert az angol gazda nagyon jól tudja, hogy a húsjuh mindent jobban szeret, mint a fulladt levegőjű zárt istálot. Különbözik nálunk is tapasztalhatjuk, hogy mennyire különbözik az angol juh a fázékonyabb természetű merinótól, mert ha pl. télen itatás végett a kúthoz eresztjük a juhokat, az angol juhot sokáig elácsorognak a kút körül, míg a merinók alig isznak, s inkább az akolba sietnek vissza.

Az angol juhnak a szabad levegő iránti igénye annyira természetévé vált, hogy csak annak kellő megadásával tenyészthető sikerrel s ezért a tenyésztésével foglalkozónak csak azt lehet tanácsolni, hogy télen ne feltse nagyon az angol juhot; a legeltetést pl. ne szüntesse be, midőn az első hópelyhek hullanak, miután pedig nálunk okvetlenül szükségesek az istalók, építse azokat úgy, hogy nagyok, tágasak és szellősek legyenek, hogy a juhot kényelmesen mozoghassanak bennük, szép téli napokon pedig, még fagyos időben is, tartsa az istálot kapuit nyitva, hogy a juhot tetszés szerint ki-be járhassanak, mert azzal mindenestre jobban járul diszlesükhöz, mint midőn még a szellőztetőlyukakat is trágyával tömi be, hogy a bár friss, de hideg levegő be ne juthasson. Nyáron is midőn az angol juhot a forróságtól kell oltalmazni, a mit kevésbé jól tűr, mint a hideget, ne istállóban hanem valami szellős pajtában, színben vagy felszerben tartsuk, ha pedig istállóban kell telettenünk, akkor az ablakokat és kapukat tartsuk nyitva, hogy az istálot minél szellősebb legyen. *Cselkő István.*

Állategészségügy.

Rovatvezető: **Dr. Rátz István.**

A betegségek iránti fogékonyság.

A XIX. század nagy kulturális haladása lényegesen befolyásolta állattenyésztésünket is s az e téren folytatott tanulmányok és kísérletek eredményével sikerült állattenyésztésünk produktív képességét növelni s ezzel újabb vívmányokat gyakorlatilag is értékesíteni. E törekvések befolyása alatt létesültek a különböző kulturfajták, melyekben az állat természetes hajlamai és ösztöne a tenyészcélnak megfelelőleg nyertek szabályozást; anélkül, hogy ezen átalakult, a természetes viszonyoktól eltérő

életrend, az egészség tankövetelményeinek megfelelt volna.

A természet örök törvényei azonban az élőlények fajföntartásának csak ezen viszonyok és szabályok betartása mellett nyújtanak védelmet s az ezeket megváltoztatni célzó törekvések ellenében mindenkor retorzióval él. Ezen bár, csak hipotesisnek tekintett tétel, a kulturfajták történetében számos esetben nyert igazolást s fogékonyság (disposito, inclinativ) alakjában érvényesült, melynek fogalmát s a betegségek terjedésében való szerepét a következőkben óhajtom kifejezni.

A belső és rokontenyésztéssel, valamint az intensív táplálással alakított kulturfajták magasabb produktív képessége, az egyes szervecsoportok fokozatos működésére van utalva, ennél fogva a tenyésztő ezen szervek folytonos fejlesztésére törekszik. És tényleg, a tenyészczél magaslatán álló kulturfajtáknál az aktíve működő szerveket aránytalanul nagyobb fejlettségben látjuk, míg a passzíve működők teljesen visszafejlődtek; vagyis a produktív szervek túlfejlődése a passzíve működők rovására történt s azoknak visszafejlődését okozta.

Ezt a jól tejelő fajtáknál látjuk leginkább, melyeknél a tőgy aránytalanul nagy fejlettségénél fogva a csontozat, az izomzat és a lélektőszervek hanyatlását látjuk. Hasonló jelenséget látunk a húst, zsírt, gyapjút és erőt termelő fajtáknál is.

A szervek fejlődésében beállott aránytalanság mindenestre azok működésében is érvényesül, jogos tehát a föltevés, hogy e viszonyok következtében a szervezet összműködése is változik ezen körülmények befolyása alatt s ez az anyagcsere egyensúlyában oly zavart hozhat létre, hogy annak folytán a szervezetben kóros folyamat, vagyis betegség keletkezhetik. De másrészt az intensív táplálással termelt bőséges nedvek folytán a beállott gyors fejlődés vagyis szövetekepzés laza összállású, puha és bönedvű szervezetet produkál, mely a bejutott kórnemző anyagoknak már a bőséges nedvtartalomnál fogva is a legalkalmasabb tenyésztő talaja.

Ellenben a lassan fejlődő fajták szervezete tömör strukturája, ruganyosabb és szikárabb consistenciája folytán a baktériumok fejlődésére kevésbé kedvező és a fertőzésnek inkább ellentáll, vagyis ezzel szemben resistensebb.

Az elmodottakat összefoglalva, arra a következtetésre jutunk, 1. hogy a kulturfajták tenyésztésével párhuzamosan betegségek iránt való fogékonyság is fejlődött, a minnek a betegségek terjedésében fontos szerepe van; 2. a kulturfajták a szervi fejlődés és táplálás alapján egyaránt fogékonyság, hajlamosak a betegségek iránt; 3. a hajlamoság foka a vérrokonság arányában emelkedik vagy esőken.

Ezeket az elméleti tanokat a fertőző betegségek terjedésében gyakorlatilag is eléggé igazolva látjuk. Nevezetesen a ragályos tüdőlobnak, a jól tejelőfajták között való általános elterjedését a fent elsorolt körülményeknek, vagyis közeli vérrokonság következtében növekedő dispositiónak kell tulajdonítani; hasonló viszonyok segítették

elő a gümőkór terjedését is nyugaton és hazánk kulturtenyészteteiben.

Ezzel szemben ősfajtaként áll a mi magyar szarvasmarhánk, melyben ez idő szerint már a gümőkór szintén aggasztó módon terjed ugyan, de viszonyítva a többi kulturfajták fertőzési arányához ellentállása e betegséggel szemben nem tagadható. Különösen akkor nem, ha ezen fajta keretében a beltenyésztésben nevelt és a kulturfajták nivójára fejlesztett «*uradalmi gulyabeli fajtát*» és az extensív tenyésztés produktumait, az úgynevezett «*parasztmarhát*» megkülönböztetjük. Míg az előbbi a vérrokonság révén a gümőkór iránt hajlamos, addig az úgynevezett paraszttarhaállományban a fertőzés 3—5%-ra rúg, miért is az utóbbiban ezen adatok alapján az ellentálló képesség, vagyis a resistencia méltán föltételezhető.

A vérrokonság és a dispositio közötti szoros viszonyt s ennek szerepét a betegségek terjedésében leginkább láttuk érvényesülni az 1895. évi sertésvész alkalmával, a mikor minden elővigyázat és szabályozott életrend dacára az uradalmi falvás sertések előbb betegedtek meg s az elhullás 80—90%-ra is emelkedett, holott ugyanazon fajtahoz tartozó s egy helység határában élő községi nyájban a fertőzés később következett be és az elhullás a 30—35%-ot sem haladta túl. Ha most ezen nagyobb tenyészetek céljait és irányát közelebbről vizsgáljuk, azokban az imént elsorolt föltevéseink bizonyítékát látjuk, a mennyiben a legtöbb nagytenyésztő a magyar mangalicza fajta zsírfejlesztő képességét részint intensív táplálással, részint pedig rokontenyésztéssel törekedett fejleszteni, s tenyészetének külön típust, lehetőleg fajtajelleget kívánt kölcsönözni; ezen törekvésnél azonban a vérrokonság, a vérfertőzőség fajult s túltényezést egyedeket produkált, melyeknek a fogékonyság a legmagasabb fokig lévén fejlesztve, azok a sertésvész iránt kiváló módon hajlamosak lettek.

Ezek az elméleti és gyakorlati tapasztalatok kétségen kívül bizonyítják a hajlamoság létét és az állattenyésztésben való rendkívüli fontosságát. A helyes irányban haladó tenyésztő tehát számolni fog e fontos faktorról s lehetőleg védekezik az ellen s bár a hajlamoságot sokan tagadják, következményeit elvitatni nem képesek.

Most már az a kérdés merül föl, hogy miképpen védekezünk a hajlamoság ellen? Válaszunk erre csak ez lehet, hogy teremtsünk minden viszonyok és körülmények között természetesebb állapotokat. Erre mindenkor és mindenhol nyílik alkalmunk, ha a fentiek tudatában az állatok egészségét föntartani s ezzel a szervezet ellenálló képességét növelni kívánjuk.

Mindenekelőtt mérsékeljük a tenyészczél igényeit s óvakodjunk a vérrokontenyésztéstől.

A mesterséges takarmányokat lehetőleg kerüljük a növendékállatok táplálásánál s ne erőltessük túlzásig a kora érettséget s végül az állatok természetes hajlamaikat s ezzel kapcsolatos igényeit is kísérik figyelemmel s ha a produkció érdekében ezt

korlátozni is vagyunk kénytelenek, a lehetőségig nyújtsunk erre is alkalmat, mert ez a leghathatósabb védelmi eszköz a betegségek iránt való hajlamoság ellen.

Gallé Pál.

Tejgazdaság.

Rovatvezető: Sierbán János.

Tej által okozott mérgezések és megbetegedések.

I.

A «Gyógyászat» ez idei évfolyama 3-ik számától kezdve Felletár Emil dr. igen érdekes cikksorozatát, illetve törvényszéki véleményt közöl, a melyben tej által okozott mérgezés esete képezi az alapot és a melyben nagy éleslátással mutat rá a különböző és ellentétes orvosi szakvélemények között az igazi okra, a mely nagyon távol esik az összes, pedig ugyancsak számos mérgezési kombinációtól.

Én úgy látom, miszerint a tej által okozott mérgezések eddig nem részesítettek kellő figyelemben, viszont néha ismét túlzott fölfogás uralkodik az egészséges tejjeli bánásmódra vonatkozólag. — Itt mindjárt sietek megjegyezni, miszerint ez utóbbi sokkal kisebb hiba, mert a mint a későbbiekben látni fogjuk, a tejtvasárló közönségnek, a mai berendezések mellett, nincs vagy a legritkább esetben van módjában meggyőződni arról, hogy az általa elfogyasztandó tej honnan és milyen egészségi állapotban levő tehenektől, illetve tejelő állatoktól származik.

Én most mindenütt csak a mi viszonyainkról beszélek, mert külföldön a tejkereskedés és tejelárusítás szigorú és olyan ellenőrzés alá van helyezve, hogy legalább a durvább hibák ki vannak zárva.

Nálunk minderről ma még szó sincsen. Itt mindenki produkál, árusít mindenféle tejet. Hogy honnan származik ez a tej, azzal senki sem törődik. A kik előállítják, kevesen törődnek az előállítás módjával. Szándékosan használtam az «előállítás» kifejezést, nem akartam épen «gyártás»-ról beszélni, pedig én, a ki ismerek néhány ilyen gyártási eljárást, ezt a kifejezést is jogosan használhattam volna. Nálunk a tej ellenőrzése csakis az elárúsító helyekre szorítkozik, a hol legtöbbszörre nemszakértők a tej sűrűségét megméri és ezzel az eljárás be is van fejezve. A beavatott előtt ez az eljárás legalább is nevetséges, mert ez a vizsgálat legfeljebb kereskedelmi szempontból és csak minimális mértékben egészségi szempontból bírhat fontossággal. Hiszen egy hígabb tej, a melynek a víztartalma bizonyos megengedett határok között marad, sokkal kevésbé lehet ártalmas, mint valamely beteg állattól nyert tej.

A tejnek mindennapi alapos vizsgálata igen fontos, mert ezáltal egyrészt a fogyasztók anyagi érdekei találnak hathatós védelemre, a mennyiben pénzükért hamisítatlan, jó tejet kapnak, de másrészt és ez a fontosabb, a szorgos ellenőrzés megmenti az emberiséget az egészségügyi hátrányok-

tól, a melyek az egészségre ártalmas anyagokat tartalmazó tej fogyasztásából származhatnak.

A tej az egészségre ártalmas lehet, ha a betegséget okozó mikroorganizmusokat vagy vegyi mérgeket foglal magában, melyek a tögyben vagy fejés közben és az után a külvilágból kerülnek a tejbe. Az emberi egészségre ártalmas az olyan tej, a mely fertőző betegségekben szenvedő állatoktól nyeretik. Különösen pedig az olyan fertőző betegségekben szenvedő állatok teje veszélyes, a melyek az emberre is átragadnak. Ilyen betegségek a gümőkór, a ragadós száj- és körömfájás, a lépfene és a veszett-ség. Ártalmas lehet az a tej is, a mely olyan fertőző betegségben szenvedő állattól nyeretik, mely az emberre át nem ragadó, fertőző betegségben szenved. Ily betegségek a ragadós tüdőlob, a tögygyulladások és egyéb lázas megbetegedések; mert ilyenkor is a vérben jelenlévő bakteriumok a tej összetételét megváltoztathatják.

Veszélyes lehet az olyan tej is, mely vegyi mérgeket tartalmaz és itt nem toxinokról van szó, hanem a külvilágból bejutott vegyi, vagy növényi mérgekről. Végre fejés után, vagy fejés közben a tejbe jutó, vagy a tejes-edényekben szaporodó különböző bakteriumok abnormis összeállású, különböző színű és szagú tejet idéznek elő. Így a bacillus cyanogenus kékre festi, a bakterium xanthinum sárgára, más bakteriumok nyúlóssá, rothadt szagúvá, a bakterium lactis erythrogenes vörösré festik a tejet. Némely tej keserű, undorító ízű lesz a bakteriumok behatására. És mindezen abnormis színű, szagú, összeállású tej ártalmas is lehet az emberi egészségre.

Ha az okok közelebbi vizsgálatára térünk, akkor a vegyi mérgek vagy mérges növények bejutata által okozott megmérgezése a tejnek, azt hiszem, hogy nem valami nagy kontingensét képezheti az eseteknek. Az az állatok a természetből valami különös ösztönnel vannak fölruházva, hogy a nekik ártalmas növényeket meg ne egyék. Akár a rendkívüli mértékben kifejlődött szaglási érzék, akár pedig más körülmény okozza ezt a tényt, annyi bizonyos, hogy a gyakorlatban az olyan mérgezési esetek igen ritkák, a hol az állat a legelőn vett volna föl valami mérges anyagot. Persze, hogy az abrakarmányban, a hol az esetleges mérges magvak már örlött állapotban vannak, ott már inkább könnyebben történhetik a mérges anyag fölvétele. Csaknem 20 évi gyakorlatom alatt egyetlen egy ízben észleltem egy tehéncordában heveny növényi mérgezésnek 15 esetét; midőn a legelő füvében igen sok *cicuta virosa* volt, a mely kora tavasszal még igen apró és valószínűleg nem bír azon specifikus szaggal, hogy az állatok fölismerhették volna. Azonban a tehének egy része néhány óra múlva elhullott, a megmaradottak pedig két nap múlva teljesen egészségesek lettek és daczára, hogy a tulajdonosokat óvtam a tehének tejének élvezésétől, a tejt elfogyasztották és mint meggyőződtem mindennemű hátrány nélkül. A vegyi mérgek fölvetelének esélyei még ritkábbak és úgy

itt, valamint a növényi mérgezéseknél nem szabad szem elől téveszteni azt a körülményt, hogy a bármiképp heveny megbetegedett tejelő állatoknál, az esetek túlnyomóbb számában a tejelés csökkenése, vagy hirtelen megszűnése szokott bekövetkezni.

A mérgeanyagok fölvétele által okozott tejmérgezések eseteit tehát ugyan előjegyzésbe lehet venni, azonban valami nagy szerepet semmi esetre sem tulajdonítsunk azoknak az emberi megbetegedések azon eseteinél, a melyek valamely rossz tej élvezete által keletkeztek.

Lássuk most már az állatok azon fertőző betegségeit, a melyek az emberre nem ragadnak át, de a melyek jelenlétekor a tej az emberi egészségre káros tulajdonságokat vesz föl. Ilyenek a ragadós tüdőlob, a tögygyulladások különböző alakjai és a különféle lázas megbetegedések. A ragadós tüdőlob idült lefolyású betegség, mely a szarvasmarhára nézve rendkívül ragályos és melynek a tüdő nyirok-ereinek lobja, a kötőszövet oedemája, a tüdő sejtes szöveteinek hurutos-fibrinosus és a mellhártyának fibrinosus vagy savós fibrinosus gyuladása társul.

Hogy az illetén megbetegedett tehének teje más állatokra, különösen a szopós borjakra nézve fertőző, az kétségen kívül áll, sőt vannak esetek, a melyekben ilyen tej élvezete után gyermekeknél heveny gyomor- és bélhurut észleltetett.

A tögy különböző és fertőzésből eredő megbetegedései közül különösen azok bírnak érdekléssel, a melyeknél a tögy állományában genyedéses folyamatok állanak fenn. Az ilyen tehénektől fejt tej rendkívül veszélyes és mert a genyedési bakteriumok veszélyesebb fajtáit szokta tartalmazni, a gyomor és a belek súlyosabb megbetegedéseit idézheti elő.

Az emberre átragadható fertőző betegségek közül még a lépfenéről (*anthrax*) kell megemlékezni, a melynél ugyan a betegség igen rövid lefolyása (rendszerint 24 óra) csaknem kizárja a tej általi fertőzést, de tekintetbe kell venni a lappangási időszakot, a mely a szarvasmarhánál 6—8 napig szokott tartani, mely idő alatt a tej fertőző tulajdonságot vehet föl, a mi karbunkulózus kelések, vagy általános anthrax-fertőzésre vezethet.

Alexander Lajos.

Folyt. köv.)

A tejtermelők egyesületének tescheni tanulmányútja.

A tejtermelők egyesülete által június hó 2—5-én rendezett tanulságos és rendkívül érdekes tanulmányúton résztvettek Wekerle Sándor egyesületi elnök vezetése alatt: Angyal J. országgy. képvis. nagyb., Baráth Gy. és Kálmán fdb., Bendl G. m. urad. igazg., Horyáth J. fdb., Jeszenszky P. O. M. G. E. titk., Nick E. kor. urad. igazg., Liebner K. fdb., Sarlay g. e. titkár, Sierbán J. orsz. tejgazd. felügyelő, Somogyi Gy. fdb. és Ujhelyi J. akad. tanár, összesen 13-an.

A társaság június hó 2-án érkezett Teschenbe, a hol a pályaudvaron az uradalom részéről Bukowski uradalmi ügyész, igaz-

gató-helyettes és Mayer főfelügyelő üdvözölték a kirándulókat s még aznap uradalmi fogatokon Teschen bájos környékének megismerésére indultak a szükséges tájékozás megszerzése céljából.

A tescheni uradalom területe több tagban 11 négyszögmértőföld s jelenleg Frigyes kir. herczeg tulajdona, a ki azt Albrecht kir. herczegtől örökölte.

Üzemében felöleli a mező- és erdőgazdaságot, bányászatot és kohászatot. Mintaszerűen van kezelve, miáltal az egész vidéken a jólétet, a gazdasági és nagyszabású ipari kultúrát, valamint élénk és pezsgő kereskedelmet teremtette meg.

A kiránduló társaság az uradalom páratlanul szakképzett tisztikarának vezetése alatt megismerelte részletesen a gazdaságot, ennek keretében a tejgazdaságot, gazdasági ipart s végül az imponáló vasgyári üzemet Trzynietzben.

A látottak és tapasztaltakról, valamint az uradalom egyes üzemeiről lehetetlen egy rövidre szabott cikkben beszámolni; de talán nem végezek fölösleges munkát, ha kivonatossan egyes érdekesebb adatokat sorolok föl, a melyekből minden szakember következtethet az uradalom nagyszabású arányaira.

Az uradalom talaja sovány, sárga agyag, mely csak akkor terem, ha azt lehetőleg intenzíven művelik. E célból a fősúly természetesen az állattenyésztésre és ezzel kapcsolatban takarmánynövények és tejtermelésre van fektetve. De a fölvetés az, hogy minden gazdasági nyerstermék az uradalomban dolgoztassék föl, a mi valóban egészen az ideális álláspontig végre is van hajtva.

A termények nagyjából hús, tej, vaj, sajt, cukor, sör, szesz, liqueur és olaj alakjában értékesülnek s az összes melléktermények ismét a gazdaságban értékesülnek.

A már említett területből 12.000 kat. h. terület áll gazdasági művelés alatt s ezzel szemben a *fejőstehén-állomány 2000 drb.*, tehát minden 6 holdra esik 1 db. fejős tehén. Ezenkívül vannak a növendékállatok és igavonók. Istállótrágyában tehát nincs hiány és a szántóföldek bőven trágyáztatnak minden negyedik évben; de ezenkívül még állandóan műtrágyákat is alkalmaznak. Ebből magyarázható aztán, hogy daczára a sovány talajnak, mesés cukorrépa, lóhere, rozs s egyéb vetések szemléletében gyönyörködhetett a társaság.

A kirándulókat leginkább a tehenészetek és a tejgazdaság érdekelte, mert hiszen ez volt a tanulmányút tulajdonképeni célja.

A tehénállomány nagyobb része borzderes, de ebben aztán különböző tájfajták, mint: winschgaui, allgaui, innthali, schwizi, montafoni s ezek keresztezései. Kisebb számban vannak hollandiak, de ezeket is borzderesekkel keresztezik. Egyik majorban pedig ottani pirostarka tájfajtát tartanak, melyeket fejés közben följavítván, mézarszékek értékesítenek.

A fejési átlag 2400—2500 liter között variál, a mi, tekintettel a nagy állományra, kielégítőnek mondható. A tehenészet kielégítésére évenként eredeti anyagot impor-

tálnak, mert az állományt a lehetőség szerint folyton emelik s a jobb egyedek utódait fölnevelik. Miután az egész állomány, a mint másképen ott nem is lehetséges, nyáron is istállóztatik, nagy gondot fordítanak a tehenek egészségére és különösen figyelemmel vannak a gümőkórirtására.

E célból évek óta bevezették a tuberculinnal való kezelést és ojtást és a borjú mesterséges fölnevelését. A borjút az ellés után fél óráig hagyják az anyjánál és ezután elkülönítik egy tisztán tartott és dezinficiált ketreczbe, melyben 6—8 napig tartják, nehogy az esetlegesen föllépő dissenteria más borjúkat is inficiáljon. Ha a dissenteria föllép, a borjú mindaddig elkülönítve marad, míg meg nem gyógyul, minek elérése céljából rövidebb időközökben kisebb mennyiségben adnak tejet és abban egy-egy késhegynyi *Tanalbin veterinárt* adagolnak.

A borjú egy szoptatásra alkalmas palaczkban az anyjától fejt $37\frac{1}{2}^{\circ}$ C. colostrumot kapja s az első héten naponként 3-szor $1\frac{1}{2}$ liter tejet, melyet szükség esetén 2 literre is emelnek. A tej mennyiségét aztán fokozatosan emelik 9 hetes koráig, de 12 liternél többet nem adnak, mert a harmadik hét közepén, már zabdarát és lóhere-szeccskát is etetnek. Az első kilenc napon a borjú anyja tejét kapja, de ezen idő után már az istálló átlagos tejével tartják melyet vízfürdőben 85° C-ra fölmelegítenek és ismét 38° C-ra lehűtenek.

A 9-dik héttől kezdve a tejadagolás apasztásával egyéb takarmányok adagolásával pótoltatván, a borjú, 12—14 hetes korában több tejet nem kap.

Ily tartás mellett a borjúk súlya hetenként 6—11 kilogrammal növekszik s az elválasztást nem érzik meg sem a borjúk, sem a tehenek, a mi pedig tudvalevőleg a természetes szoptatásnál a borjú lesoványodásával és a tehen nyugtalanzkodása folytán tetemes tejvesztéssel van egybekapcsolva.

A szoptatásra használt kautsuk-emplők minden szoptatás után gondosan megtisztítatván, a legközelebbi használatig 10%-os bórsav-oldatban tartatnak.

Az ily módon fölnevelt borjakat 1— $1\frac{1}{2}$ éves korukban tuberculinnal beoltják s ezek közül legföljebb 7%, míg az anyjuk alatt tápláltaknak 45%-a reagált.

Az uradalmi majorokban termelt összes tej a tescheni központi tejesarnokba szállítatik további kezelés és értékesítés végett.

Czél szerűségi szempontból az uradalomban, igen helyesen, minden üzemág külön számlán vezetetik, miáltal az egyes üzemek jövedelmezősége tiszta képet ad.

Igy a tejgazdaság is el van osztva a termelés és értékesítésre.

Az egyes gazdaságok a tejet két fok C-ra lehűtik és beszállítják saját fuvarjaikon a tescheni központba, a hol azt *zsirtartalmára való tekintet nélkül* a központi uradalmi tejesarnok literenként télen tizenkét és nyári hónapokban tíz fillérrel fizeti.

Az ily áron átvett tejet azután a központi saját külön számlájára tovább kezeli és értékesíti.

Hazánkban, sajnos, nagyon is ismeretes a tescheni vaj. Azért használom csak a sajnos jelzőt, mert hiszen vaj tekintetében, habár teljes elismeréssel adózom is tescheni áru kitünőségének, talán még sem volna szükséges idegen terményre szorulnunk.

A híres tescheni vaj készítése érdekelte tehát leginkább a kiránduló társaságot s nagy érdeklődéssel hallgatta Bruche József intéző szakszerű és tudományos magyarázatait.

A központban a majorokból naponként beérkező mintegy 12.000 liter tejet csekély részben Teschenben nyersen, de nagyobb részt vaj alakjában az egész monarchiában értékesíti s csak épen a nyári hónapokban kiegyenlítősképpen gyártanak gráci és úgynevezett tilsiti félkemény sajtot.

A tescheni épen oly módon készül, mint más okszerű és a mai kor követelményeinek megfelelő módon termelt vaj.

A mintaszerűen berendezett tejesarnokban az átvett, de szállítás közben nyáron mintegy $10-16^{\circ}$ C.-ra fölmelegedett tejet lemerés és szűrés után az előmelegítőben $30-35^{\circ}$ C-ra hevítvén, *Alfa* rendszerű géppel lefölik.

A tejszint nyáron, a midőn kevesebb gyári mellékterményt takarmányoznak 75° , télen pedig 85° C. foknál pasteurizálják. A mint a tejszint a pasteurizálóból kifolyik, azonnal $2-3^{\circ}$ C.-ra hűtik le és a tejszinttartályokban ily alacsony hőfokban tartják mintegy két órán át, hogy ezen idő alatt a zsírgolyócskák belseje is teljesen áthűljön. A lehűtött tejszint hőmérséklete rövid idei állás után $2-3$ fokkal emelkedik, mert a zsírgolyók belseje nem képes oly gyorsan lehűlni a tejszinhűtőn. A midőn a tejszint hőmérséklete kiegyenlített, fölmelegítik 17° C.-ra és ezen hőfoknál beojtják a tisztán tenyésztett és a nemes erjedést, illetve savanyodást okozó baczillusokkal.

A kulturákat Kielből hozatják és tovább tenyésztik. A beojtott tejszint az említett hőfoknál hat óra alatt eléri a kellő, mintegy 20° savanyodást, a midőn is, lehűtetvén $10-12^{\circ}$ C.-ra, a holsteini rendszerű vakköpülőbe kerül, melyben $35-40$ perc alatt vajjá köpültetik.

A vajszemeseket a köpülőből kiszedik, a gyúróasztalon kevés vízzel kimossák, különféle formákban pergamen papírosban csomagolják és elhelyezik a hűtőkamrába az elszállításig. Nagyon természetes, hogy az eljárás a leggondosabb, pedans és tiszta s ebben rejlik a vajkészítés tudománya. A tescheni vaj kitünő ízű és tartós, a mit annál nehezebb elérni, mert a tehenekkel különféle hulladékokat, moslékot és törkölyt is etetnek s kiválóan ezért is szükséges a pasteurizálás és mesterséges úton való oltás.

A vajnak kilogrammját az uradalom részletekben 2 kor. 80 fillérért értékesíti.

A lefölközött tejet is részben pasteurizálják és a gyári munkásoknak adják el literenként 6 fillérjével — más részét sertés takarmányozására használják föl, miáltal 3 fillérnyi — végül pedig quarglyártásra használják, melynél $2\frac{1}{2}$ fillérnyi értékesítést érnek el.

A társaság tejgazdasági tapasztalatokban

meggazdagodva s az uradalmi tisztikar véghetetlen előzékenységétől elhalmazva, még meg szemléltette a kontinens legnagyobb vasgyár telepét Trzynietzben, Hohenegger és Oelwein kohászati felügyelők és a többi szaktisztek vezetése alatt.

Ezen szemlérelől, mely reánk laikusokra inkább látványosság számba ment, csak futólag emlékszem meg — de lehetetlen föl nem említenem néhány érdekes adatot, hogy fogalmunk legyen az üzem óriási méreivől.

Az uradalom üzemében összesen 178 okleveles akadémikus képzettségű tisztviselő és 12.000 munkás van alkalmazva, a kik mind nyugdíjjogosultak és humánus intézményeket élveznek. A bányákban évenként mintegy 8 millió métermázsa szén termelnek, melyből 2 milliót az uradalmi üzemekben fogyasztanak el.

Trzynietzben négy óriási olvasztóban 1 millió 300.000 q nyers vasat állítanak elő, melyhez az anyagot nagyrészt Magyarországból szerzik be, miután az uradalmi érezbányák termelésében csak 20% a vas.

A nyersvasból 700.000 q-át feldolgoznak minden elképzelhető kész áruvá, a legnagyobb gépektől, egész a legkisebb pléh edényig, 300.000 q-át pedig mint finomítottat értékesítenek.

Végül meg szemléltette a társaság a szeszfinomító és a modern berendezésű sörgyárat, melyben évenként 8000 hlt. kitünő minőségű sört gyártanak.

A társaság négy napon át az uradalom fenséges tulajdonosa, Frigyes kir. herczeg pazar és kitüntető vendégszeretetében s az egész uradalmi tisztikar, de különösen az egész időn át dr. Bukowsky Rezső uradalmi ügyész, mint a családi ügyei miatt távollevő Walcher-Mysdal vezérigazgató helyettese és Mayer Pál főfelügyelő részéről oly előzékeny fogadásban és szívélyességben részesült, mely a társaság minden egyes tagját elbájolta és halás köszönetre kötelezte, melynek egyébként az egyesület illustris elnöke több ízben szóval, a társaság pedig egyelőre a határról is több sürgönyben kifejezést adott.

Figyelemmel az ezen kiránduláson elért lényes és tapasztalatokban gazdag sikerre, kívánatos volna, hogy ily tanulmányutak időközönként a jövőben is rendeztessenek, végezetül pedig e helyen is szívből üdvözljük a tescheni főherczegi uradalom kiváló képzettségű tisztikarát és azon kívánságunknak adunk kifejezést, hogy adjanak nekünk alkalmat szíveségüket és előzékenységüket itthon viszonzozhatni.

Sierbán János.

Baromfitenyésztés.

Rovatvezető: Hreblay Emil.

A tenyésztőrzsek kiválasztása.

Junius hó az a baromfitenyésztőre, melyben, ha azt akarja, hogy jövő évi tenyésztése sikerrel járjon, ki kell választania a tovább tenyésztendő fiatal baromfit. Ter-

mészetes dolog, hogy a június hó folyamán birtokunkban levő baromfiak közül a legnagyobbakból, azaz a legkorábbi kelésüekből fogjuk a kiválasztást megejteni. E hóban már az április végén kelt baromfiak is 6—8 hetesek lévén, a kiválasztást jól lehet keresztül vinni, mindazon által, ha nem tudnánk még kellőképen határozni, inkább hagyjuk a kiválasztást július hó végére.

A 3—4 hónapos, tehát korai növendékből azonban kiválogathatjuk a tovább tenyésztésre valókat.

A kérdés csak az, minők legyenek ezek és a kiválogatásnál, mire kell ügyelni? Mindenekelőtt csak is szépen fejlett, fejlettségük által a többitől elütő egyedeket, melyek egészséges volta, már külsejükön meglátszik, jelöljük ki s ha így nagyjából a legjavát kiválogattuk, akkor ezeket újból műstrálás alá kell vennünk s a *tenyészszel-nak* megfelelően válogassuk össze a tovább tenyésztendőket.

Feltétlenül arra kell ügyelni, hogy úgy testalakra, mint színre mind *egyformák* legyenek. A gondosan kiválogatott törzsekkel tenyésztésünket sikeresen folytathatjuk.

bl.

Levélszokrény.

10. sz. kérdés: a) Vajgyűrő asztalunkon a vaj már hetek óta gyűrás alkalmával oly erősen ragad, hogy majdnem lehetetlen azt rendszeresen kigyúrni, bármennyire forrázunk is. Miért is tisztelettel kérjük velünk először megismertetni annak okát, azután pedig annak orvoslását.

b) Itt egy tojásszövetkezetet öhajunk létesíteni, de nem vagyunk kellőképpen tájékozva, hogy a szövetkezet által termelt tojás hova és kinek lesz eladva, illetve mily módon lehet azokat értékesíteni és hogy van-e a tojásszövetkezeteknek biztos és megbízható helyük, hova a tojásokat értékesítés céljából küldeni lehet.

T. Sz.

Felelet a 10. sz. kérdésre. A vajgyűrő asztalhoz minden valószínűség szerint azért ragad reá a vaj, mert azt igen magas hőfoknál kőpülük és nem elegendő hideg vízzel mossák ki.

Kőpüljük a tejszint 10°-nál és a megkőpülés után dobjanak néhány nagyobb jégdarabot a kőpülőbe s ha a vaj lehull, akkor szedjük ki a gyűrőasztalra és azon mossák 6—8° vízzel, a midőn már nem fog odaragadni az asztalhoz.

Tojásszövetkezet létesítése végett forduljanak a földművelési miniszterium állattenyésztési osztályához. Tudomásunk szerint ép most tárgyalnak ott egy tojás-kivitel központ létesítése tárgyában.

s.

Külömfélék.

A temesvári baromfi-kiállítás díjazási eredménye. Volt már alkalmunk lapunkban a temesvári baromfi-kiállításról megemlékezni. A baromfi-kiállítás bíráló-bizottsága május hó 25-én bírálta meg a kiállított baromfiakat. A bíráló-bizottság elnökevé

Hauer Géza földműves iskolai igazgatót választották meg, tagjai voltak: *Králik* Lajosné, *Szekulics* Olga, *Hrebly* Emil, *Meiszner* Ernő és *Guth* Ottó. *Kiállítási díszoklevelet nyertek*: *Bárá Gudenusz* Béláné Ivánda I. minőségű baromficsoportos kiállításért. *Szekulics* Olga Kumán olasz ludakért. *Králik* Lajosné Temesvár langánokért, *Lumiacsek* Albertné Temesvár langánokért, *Dr. Hoffmann* Károly Zsombolya langánokért. *Elismerő oklevelet nyertek*: *Stoffel* János Zsombolya plimutokért, *Komlóssy* Miklós Debreczen langánokért, *Malenicsa* János Temesvár bautánokért, *Csernovitz* Eugenia Panyora szép baromfiért, *Frecot* József Szabadfalu langánokért, *Erdélyi* Sándor Zsombolya langánokért. *Fajtabaromfi tenyésztők egyesülete* Zsombolya baromfi-csoportos kiállításért, *Mórász* Sándor Debreczen baromfi-csoport kiállításért. *Pénzdíjakat nyertek kiállítási oklevéllel*. *20 koronát*: *Budiny* Adolf Billéd baromfi-csoport kiállításért, *Frecot* János Úzship magyar-langsan keresztezésért, *Kaufmann* Katalin Német-Benese kemdeni keresztezésért. *10 koronát*: *Kravits* Terka Zsombolya díszbaromfiért, *Wilhelm* Borbála Billéd keresztezésért, *Welter* Ferencz Billéd keresztezésért, *Popovits* Gyula Debreczen langánokért. *5 koronát*: *Syrov* János Zsombolya keresztezésért, *Cherier* Vilmos N.-Szt. Miklós keresztezésért. A kiállítást *Ő* Excelenciája *Darányi* Ignác földművelésügyi miniszter úr is meglátogatta s ez igen megnyerte tetszését, különösen ennek gyakorlati része a *falusi baromfi-hizlaló telep* berendezése, a melyet a gödöllői m. kir. baromfitenyésztő telep vezetősége állított ki s a melyben be lett mutatva a falusi tejszövetkezetnél fennmaradó *sovány tej* jel való baromfi-hizlalás, a hizlalt baromfiak vágása, koppasztása, zsigerelése, alakítása, hűtése és csomagolása naponta délelőtt 10 órakor és délután 4 órakor. Ezen gyakorlati útmutatásokat óriási közönség nézte végig, igen sokan azonnal meg is tanulták a fogásokat. Ezt kiegészítette a tojás osztályozásának és csomagolásának bemutatása.

Díjazással egybekötött állatkiállítások. A vas megyei Gazdasági Egyesület a f. évben szeptember hó 7-én Kőszegen, 9-én Körmenten és 11-én Hegyfalun tartja meg az évenkénti díjazással egybekötött állatkiállításait. Tekintettel a Pozsonyban 1902-ben tartandó orsz. mezőgazdasági kiállításra a díjazott állatok tulajdonosai fölmentetnek ezen évben azon kötelezettség alól, hogy a díjazott állatjaikat 3 évig tenyésztésre megtartani kötelesek, hanem ennek ellenében, tartoznak kitüntetett állatjaikat a pozsonyi kiállítás népies csoportjában kiállítani, illetve a gazdasági egyesületnek e célból rendelkezésére bocsátani.

Tenyészállat-díjazások. A Baranya vármegyei Gazdasági Egyesület f. hó 2-án tartotta meg Német-Bolyban nyugati fajú tenyészállat szemlét. Föl lett hajtva 20 drb tenyészbika, 99 drb tehen, 9 borjú-üsző és 97 drb egy éven fölülü üsző. Összesen 225 drb. Díszokmányonyal lett kitüntetve tehenek után: *Szieberth* István Né-

met-Bolyról, *Fürész* József Német-Bolyról, özv. *Dlabigh* Jánosné Szajkról, *Elismerő okirattal*: *Miskolezy* Sándor Mohácsról, *Schneider* József és *Armin* Német-Bolyról. Pénzbeli díjat nyertek ezenkívül tehenek után huszonhárom, üszők után tizenketten. Bikák után díszoklevelet nyert *Deutsch* gyulapusztai bérlő. Összesen kiosztatott 1215 kor. jutalom. A tolnamegyei gazdasági egyesület szintén 2-dikán délelőtt tartotta meg Hőgyészen tehen- és üsződíjazását, mely minden tekintetben kitűnően sikerült. A díjazáson megjelent a földművelésügyi miniszterium részéről nemeskéri *Kiss* Pál államtitkár és *Pirkner* János állattenyésztési főfelügyelő. A tehenek csoportjában kiosztatott állami díj és a gazdasági egyesület egy díja; az üszők csoportjában két állami és a gazdasági egyesület két díja.

Baromfi-kiállítás Kecskeméten. A kecskeméti baromfi-kiállítást, a melyről megemlékeztünk, augusztus 20—25-én tartják. Célja a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye és Kecskemét t. h. város területén jól bevált baromfi-fajtáknak, továbbá az okszerű baromfitenyésztés előmozdítását czélzó eljárások és czélszerű értékesítési módok (hizlalás, vágás, zsigerelés, csomagolás stb.) ismertetése, az értékesítés előmozdítása. E kiállítás keretében bemutathatók: tyúk, lúd, kacsa, pulyka családokban és törzsenként is, továbbá gyöngytyúk, házi nyúl, galamb, tojás, toll, csomagoló eszközök és ládák, tartányok stb. A tenyésztéshez és értékesítéshez szükséges különféle eszközök és hizlalási eljárások. A kiállításra (melynek főczélja a haszonbaromfi bemutatása) csakis Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyei és Kecskemét t. h. város területén lakó tenyésztők s kereskedők jelenthetnek be baromfit s ennek termékeit. Eszközökre nézve a korlátozás nem áll fenn. Bejelentési határidő: július 20. A baromfi-kiállítás díjai: hazai fajták nemesítésére alkalmas tisztán tenyésztett fajtákra és keresztezésekre arany, ezüst és bronz oklevél. Tisztán tenyésztett magyar fajtákra: három első díj, arany oklevél és 100—100 korona pénzdíj, három második díj: ezüst oklevél és 50—50 korona pénzdíj, harmadik díj: elismerő oklevél. A bemutatandó egyéb eszközöket s a tenyésztést s értékesítést előmozdító eljárásokat a bizottság arany, ezüst és elismerő oklevéllel díjazhatja.

— **Baromfi-kivitelünk.** A lefolyt évben a baromfi-forgalom kielégítő eredménnyel járt. Németország a szükségletnek kilenez tizedrészét a külföldről földözték és ez egyhamar nem fog változni, bár a német tenyésztők nagy erőfeszítéseket tesznek; de a klíma, a takarmány és a munkabér olyan, hogy a magyar termelő a drága fuvar és a nagy vám daczára is tud versenyezni. A magyar tenyésztő a baromfit olyan kezekre bízza, melyek mindig csak a baromfival foglalkoznak, míg a német tenyésztő a baromfit gyakorlatlan emberekre bízza. Ezért a drezdai baromfikereskedők legszívesebben hozatnak Magyarországból, a hol olcsó és jól felszerelt árút kapnak. Újabban a nagy német városok

közeliében nagy hizlalók telepedtek meg, a kik a magyar szárnyast vaggonszámra hozatják, egy ideig etetik és úgy ölik le. Ezzel az áruval a belföldi tenyésztő egyáltalán nem képes versenyezni.

= **Csikódíjazás.** A vasvármegyei lótenyésztés emelésére f. évi június hó 11-én *Rábakövésiben* vérbeli fajhoz tartozó csikók díjazása lesz megtartva, mely alkalommal 400 korona összegű díjak utaltatnak ki. Díjaztatni fognak minden tekintetben egészséges és erőteljes vasvármegyei földműves tenyésztők által kiállított kanca és méncsikók.

= **Tenyészmárha díjazás.** A fejrmegei Gazdasági Egyesület június 16-án *Duna-Adonyban* tenészmárha-díjazást rendez, melyre a földművelésügyi miniszter 400 koronát adományozott.

= **Ló kivitelünk.** A földművelésügyi minisztériumban összeállított statisztikai adatok szerint ló kivitelünk örvendően föllendült, míg 1899-ben mindössze 39.400 lovat exportáltak, tavaly a ló kivitel 57.000 darabra szökkent s a lótenyésztő gazdák 42 millió koronát kaptak exportált lovaik után. Az idei eredmény sem marad hátra a múlt évi mögött. A kivitel főleg Olasz- és Franciaországba és Anglia gyarmatai felé irányul.

Tejszövetkezetek figyelmébe! A kereskedelmiügyi m. kir. miniszter folyó évi május hó 6-án 14.805. sz. a. kelt rendeletével, az Országos Tejgazdasági Felügyelőség által, a m. kir. államvasutak igazgatóságához bejelentendő hazai tejszövetkezetek földadó állomásairól Veszprémbe, Dombóvárra, Szabadkára és Temesvárra, a vajtermelő központokhoz irányított gyorsárúként szállítandó tejküldeményekre és az üresen visszamenő használt tejes edényekre nézve tetszőleges mennyiség feladásánál a m. kir. államvasutak által kezelt illető helyi-érdekű vasutakkal való forgalomban, közvetlen díjtételek életbeléptetését engedélyezte.

A sertés Magyarországon. Ily czimen írt s adott ki enesei *Dorner Béla*, a földmív. m. kir. minisztériumba beosztott kir. gazdasági intéző egy 25 ivre terjedő s 38 legnagyobb részét direkte ezen czélra készült fényképfelvéttel illusztrált szakmunkát, melyben a sertés tenyésztését, hizlalását, a kereskedelmet, forgalmat s a sertésbetegségeket, a sertés értékesítésének módjait tárgyalja történeti ismertetésekkel s a gyakorlati életnek megfelelően a modern elvekkel s tapasztalatokkal kiegészítve. A munka úgy van megírva, hogy azt nemcsak az úri birtokosok, de a kistenyésztők is megértik s abból igen sok hasznos ismeretet meríthetnek. A munka keretébe mindaz föl van véve, a mi a sertést — hazánk közgazdaságának ezen igen lényeges faktorát — érinti s mely a tenyésztőt, hizlalót s kereskedőt érdekli. A munka 4 kor. 70 fillér beküldése ellenében kapható szerzőnél (Budapest, VII., Bethlen-utca 45.), vagy a Franklin-Társulatnál (Budapest, V., Egyetem-utca 4.) Könyvkereskedőknél 5 koronáért lesz megszerezhető. — Legközelebb behatóan fogjuk az érdekes munkát ismertetni.

Állatértékesítés.

Rovatvezető: **Dorner Béla.**

Vasúti kocsik homokolása.

A vasúti szabályok szerint az állatszállításra használt vasúti kocsik padlóját alomanyaggal vagy homokkal behinteni szabad. Nehogy azonban a kocsik nagy mennyiségű homokkal indokolatlanul túlterheltesse, a homokot csak oly mennyiségben szabad a kocsik padlójára hinteni, hogy azt legföljebb 2 cm. magasságig befödje.

Homok helyett a padlónak aprított salakkal való behintése is megvan engedve, de szintén csak 2 cm. vastag rétegben. A nyitott emeletes, valamint az olyan kocsikat, melynek ajtaját szállítás közben nyitva kell tartani, gyúlékony anyagokkal behinteni tilos.

A vasúti kocsik padlóját a gyakorlatban rendszerint homokkal hintik be s csak nagy állatok szállításánál használnak takarmányfélétet a padló behintésére. A padlók behintése — eltekintve attól, hogy a vasúti kocsik azáltal nem rongálódnak úgy — egyrészt azért szükséges, hogy az állatok menet közben a sima padlón el ne csuszszanak, másrészt azért, hogy ha lefekszenek, a behintett padlón nem törődnek annyira össze, mint a kemény padlódeszkán.

Bármit használunk is a padló behintésére, mindig arra kell ügyelnünk, hogy a mit használunk, az tiszta legyen. Az egyes befertőzött helyekről fölszedett homok vagy befertőzött alomfélét nagyon könnyen lehetnek valamely fertőző betegség terjesztői, mint azt a tapasztalat is beigazolta. Épen nincsen tehát kizárva, hogy olyan esetekben, midőn valamely betegség (ragadós száj- és körömfájás, sertésvész) rövid idővel a szállítás után lép föl s a szorgos vizsgálat, sem a származási, sem a rendeltetési helyen nem képes kimutatni a fertőzés eredetét, a padló behintésére használt fertőzött anyagnak van része a betegség terjesztésében.

A padló behintésére való anyag megválasztásánál ennél fogva igen kívánatos e körülményt is figyelemre méltatni. **F.**

Állatkereskedelem.

Budapest, 1901. jun. 5.

A helyzet képe.

Szarvasmarhák. A vágómarha felhajtás a múlt hé inél mintegy 200 darabbal kisebb volt, dacára annak, a vevők tartózkodása folytán, az árak 1—2 koronával métermázsánként csökkentek. Az árak csökkenésére a bécsi olcsó árak is befolyással voltak.

Borjувá ár élénk volt.

Sovány sertés. Árak állandóan rossz üzletmenet mellett csökkentek.

Bécs-szt-marxi sertésvásáron nagyobb felhajtás és yenge kereslet mellett az árak 2—3 koronával csökkentek.

Bécs-szent-marxi marhavásárra a felhajtás 15.545 drb volt. Magyar sertés 8946 drb hajtatott föl. A nagy felhajtás folytán mintegy 3000 drb sertés maradt eladatlan. Az árak 6—8 koronával is csökkentek. *Ilyen nagy felhajtás a bécsi vásárra már évek óta nem volt.*

Az Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok eredeti tudósításai.

Budapesti vágómarhavásár. 1901. jun. 5. *Fölhajtott:* hizott s legelőmarha 2436 drb, eszontoznivaló marha 209 drb, összesen 2645 drb. Ebből: ökör 1588 drb, bika 193 drb, tehén 796 drb, bivaly 70 drb, növendékmarha — drb.

Árak: (100 kilogrammonként koronaértékben)

1901. jun. 5.	I. rendű	II. rendű	III. rendű
Magyar hizott ökör	60—64	54—58	48—52
Tarka hizott ökör	62—70	54—60	50—52
Tehén	60—69	52—58	42—50
Szerbiai ökör	52—60	46—50	42—44
Bika	52—60	48—50	—
Növendékmarha	—	—	—
Bivaly	40—44	34—38	—

Irányzat: A vásár hangulata lanyha; az árak a múlt hetéhez képest változatlanok.

Budapesti gazdasági és tenészmárhavásár. 1901. jun. 5. *Fölhajtott:* I. rendű magyar járm. ökör — drb, II. r. magy. járm. ökör — drb, III. r. járm. ökör — drb, tarka növendék — drb, hizalt nivaló tinó — drb, bonyhádi tehén 33 drb, tarka fejstehén 128 drb, jármos bivaly — drb, tenészbika 1 drb, összesen 162 drb. **Árak** darabonként korona értékben jármos ökör — korona, bonyhádi tehén 220—300 kor., tarka fejstehén 160—240 k. **Irányzat:** A vásár hangulata lanyha.

Budapesti szurómarhavásár. 1901. jun. 5. *Fölhajtott:* borjú 859 drb, bárány 100 drb. **Árak:** Borjú I. oszt. kgkint 80—90 fill., II. oszt. 64—78 fill., bárány páronként 8—12 kor.

Irányzat: A vásár hangulata élénk.

Budapesti juhvásár. 1901. jun. 3. *Fölhajtott:* 544 darab. **Árak:** páronként kor. értékben. Elsőrendű hizott ürü 44—47 középmin. hizott ürü 40—42, legelőn javított ürü —, legelőn javított anya —, szerbiai rackajuh —, kecske —, bárány —. **Irányzat:** A vásár hangulata élénk.

Budapesti lóvásár. 1901. jun. 5. *Fölhajtott:* 609 darab. Ebből jobb min. hátsó 10 drb, jukker — drb, hintós — drb, igás 60 drb, fuvaros 162 drb, parasztló 350 drb, alárendelt minőségű 69 drb. **Eladott:** 376 drb. **Árak** drbonként kor.: hátsó 460—500, jukker —, hintós —, igás 260—300, fuvaros 162—180, parasztló 60—110. **Irányzat:** A vásár hangulata élénk.

Budapesti ferencvárosi sertéskonsumvásár.

1901. máj. 31-től jun. 5-ig.

Nap	Érkezeti waggon	Érk. darab	I—X. k. elszállított	Eladatl. maradt
máj. 31-től jun. 5-ig	128	5896	5647	663

Nap	Napi árak fillérekben					
	Or. neli. páronk. 400—450	Páronk. 800—900	Kg. 250—280	Alk. 120—180	Malac	Húsev. fajca kg.
máj. 31-én	74—80	82—86	83—86	82—86	—	74—84
jun. 30-án	72—81	80—84	76—80	72—84	—	—

80 kilogrammnál nehezebb sertésnél páronként 45 kgr., öreg nehez sertésnekél alku szerint 60 kgr. levonás s a fennmaradó súlyból 4%, 80 kilogrammnál könnyebb sertésnekél csak 4% engedték a vevő javára.

Irányzat: A vásár hangulata élénk.

A győri kiviteli sertéspiacz forgalma. Állomány 1901. máj. 29-én 84764 darab, ehhez érkezett 1295 drb, összesen 85069 drb. *Elszállított:* 1399 drb. Maradt állomány 1901. jun. 5-re 84570 drb. **Árak:** 76—78 fill. **Irányzat:** Lanyha.

A kőbányai sertéspiacz heti forgalma. 1901. máj. 30-tól jun. 4-ig. Sertésállomány volt 1901. máj. 29-én 55393 darab. Ehhez érkezett: magyar 1075 drb, szerb 2882 drb, összes állomány 59800 drb. *Elszállított:* 4072 drb. Maradt állomány 1901. jun. 4-én 55228 drb.

Hizott sertésárak:

(Megállapodás szerinti elősúly és 4% levonással.)

Magyar öreg nehéz, párja 400 kg.-on fölül 66 fill.-től 72 fill.-ig	—	—	—	—
„ közép „ 300—400 kg.-ig	—	—	—	—
(Az alábbi árak 45 kg. elősúly és 4% levonással értendők.)	—	—	—	—
Magyar fiatal nehéz párja 300 kg.-on fölül 76 fill.-től 80 fill.-ig	—	—	—	—
„ közép „ 250 „ „ 76 „ 79 „	—	—	—	—
„ könnyű „ 200 „ „ 74 „ 77 „	—	—	—	—
Szerb. nehéz „ 260 „ „ 72 „ 76 „	—	—	—	—
„ közép „ 250 „ „ 72 „ 76 „	—	—	—	—
„ könnyű „ 240 „ „ 68 „ 72 „	—	—	—	—

Irányzat: Tülkinálat folytán igen lanyha.

Sovány sertésárak:

(Az árak 4% levonással elősúlyban értendők.)

Öreg 2 éven fölül 70 f.-től 72 f.-ig, öreg 2 éves — f.-től — f.-ig, vérsen átment 2 éven aluli süldő 66 f.-től 70 f.-ig, vérsen átment 2 éven aluli süldő 50 f.-től 54 f.-ig. **Irányzat:** A hizott sertések nehez értékesítése miatt igen lanyha.

Bécsi szarvasmarhavásár. 1901. jun. 5. *Fölhajtott:* hizott s legelőmarha 3675 drb, eszontozni való marha 814 drb, összesen 4389 drb. Ebből ökör 3262 drb, bika 660 drb, tehén 141 drb, bivaly 56 drb.

Árak: (100 kilogrammonként elősúlyban koronaértékben fogyasztási adó nélkül.)

1901. jun. 5.	I. rendű	II. rendű	III. rendű
Magyar hizott ökör...	64-70	56-63	48-55
Galicziai hizott ökör...	68-74	59-67	50-58
Tarka hizott ökör...	72-78	62-71	52-61
Bikák	42-60		
Hizott tehén			
Legelőmarha			
Csontoznivaló marha			
Bivaly			
Konzerváru (selejt.)			

Irányzat: A csekély felhajtás következtében valamivel élénkebb.

Bécsi szarómarhavásár. 1901. jun. 5. *Felhatatol:* 3043 darab borjú, 1282 darab sertés, 181 drb juh, 559 drb bárány. **Árak** kilónként fillérekben: borjú I. oszt. 110-124, borjú II. oszt. 100-108, h. sertés 80-90, süldő sertés 80-100, hussertés 94-104, juh 60-80, bárány páronként 10-26 kor. **Irányzat:** Változatlan.

Bécsi juhvásár. 1901. jun. 5. *Felhatatol:* 528 darab. **Árak** kilónként fillérekben: angol husos ürök —, elsőrendű hizott ürök 50-55, (-) középmín. hizott ürök 46, kecske —, bárány —. **Irányzat:** Igen élénk.

Bécsi sertésvásár. 1901. jun. 5. *Felhatatol:* hussertés 5375 drb, zsírertés 6478 drb, összesen 11853 drb. Ebből: magyarországi 6651 drb, galicziai 4982 drb, egyéb 220 darab. **Árak** kilogrammonként elősúlyban fillérekben: elsőrendű nehéz magyar 79-80 (kiv. 81), elsőrendű közép magy. 71-77, könnyű magyar 62-69, öreg nehéz magyar 71-77, szerémségi (horvát) magyar —, szedett sertés 62-69, galicziai süldők 66-86, galicziai öreg —, hussertések 66-86. **Irányzat:** Lányha.

Nyerstermékek.

Budapest, 1901. jun. 5.

Hüsfélékben a meleg időjárás folytán csöndes az üzlet; az árak változatlanok.

Elkelt a nagy eladandó: vidéki marhahús eleje 60-00-68-00, vidéki marhahús hátulja 68-00-76-00, borjúhús eleje 80-00-100-0, borjúhús hátulja 100-0-116-0, vidéki sertésbél szalonnával —, süldők húsa 100-0-104-0 filléren klg.-kint. Bárány 60-0-70-0 kor., bárány 60-0-70-0 kor. Bírka egészben nyúzva bpesti 0-72-0-76 fill. klg.-kint. Malacz 4-00-8-00 kor. Malacz tisztított —, hazai sonka nyers 1-00-1-30, hazai sonka füstölt 1-20-1-60, szalonna sózott 86-00-92-00, szalonna füstölt 100-0-104-0, hajt 106-0-106-0 fill. klg.-kint. Zsír hordó nélkül 100-0-103-0 kor. per g.

Budapesti zsírárak. 1901. jun. 5. Disznózsír 50 klg.-kint 48-49 korona.

Bécsi zsírárak. 1901. jun. 5. Disznózsír 50 k.-kint 48¹/₂-49 k.

Vajpiacz.

Az «Alfa Separator» részvénytársaság jelentése.

Budapest, 1901. jun. 3. Teavaj centrifugált 2-20-2-40, vaj köpült 1-70-1-90 korona klg.-kint. Tehéntúró I-a 28-30, tehéntúró II-a — fill. klg.-kint. **Irányzat:** Változatlan.

Bécs, jun. 3. Legfinomabb tea-vaj 2-80-2-50, finom tea-vaj 1-90-2-00, párasztváj —, tehéntúró — kor. **Irányzat:** Szilárd.

Berlin, jun. 3. I. oszt. vaj 107-112, II. oszt. vaj 102-104 márká 50 klg.-kint. (1 márká = 120 fill.) **Irányzat:** Szilárdabb.

Hamburg, jun. 3. I. oszt. vaj 103-111, II. oszt. vaj 100 márká 50 klg.-kint (1 márká = 120 fill.) **Irányzat:** Nyugodt.

London, jun. 3. I. oszt. vaj 114, II. oszt. vaj — s pr cent. 50 klg.-kint. (1 s = 120 fillér.) **Irányzat:** Nagyobb vajhozatalok.

Állatforgalom.

Ausztria részéről Magyarország ellen elrendelt forgalmi korlátozások, lapunk múlt számában közölt 34. sz. és az alábbi 36. és 37. sz. «Állategészségügyi Értesítőben» vannak közölve.

A sertésvésznek Ausztriába történt behurcolása miatt azonnal kezdődő érvényességgel a sertéseknek Ausztriába való bevitelére ujabban még a következő területekről tilos: *Arad vm. aradi, elekai, radnai és világosi járásából, Baranya vm. szent-lőrinczi járásából, Békés vm. békés-csabai és gyulai járásából és Gyula r. t. városból, Bihar vm. érmihályfalvai és nagy-szalontai járásából, Hunyad vm. algyógyi,*

dévai, hunyadi és marosillyei járásából, továbbá Déva és Vajda-Hunyad r. t. városokból, Kis-Küküllő vm. radnóthi járásából, Krassó-Szörény vm. marosi járásából, Maros-Torda vm. marosi alsó és marosi felső járásából, Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun vm. gödöllői, pomázi és váci járásából és Szent-Endre és Vác r. t. városokból, Somogy vm. szigetvári járásából, Szabolcs vm. nagy-kállói járásából, Szatmár vm. nagy-károlyi járásából és Nagy-Károly r. t. városból, Temes vm. lippai járásából, végül Budapest székesfővárosból (Kőbánya kivételével).

Ragados állati betegségek állása Magyarországon. 1901. máj. 29-én.

A betegség neve	Összesen		A múlt heti állathoz kepest.			
	község	udvar	több		kevesebb	
			község	udvar	község	udvar
Lépfene	27	52	—	—	24	14
Veszétség	124	124	2	2	—	—
Takonykór	60	66	—	—	—	1
Ragados száj- és körmfajás	—	—	—	—	—	—
Ragados tüdőlob	—	—	—	—	—	—
Juhhimlő	4	8	1	1	—	—
Tenyészbénaság	—	—	—	—	—	—
Rühkór	555	1607	—	—	20	28
Sertésorbáncz	121	403	23	65	—	—
Bivalyvész	4	5	—	—	—	—
Sertésvész	348	—	46	—	—	—

BECK ÉS GERGELY

BUDAPEST, V., Váci-út 12.

RUSTON-GŐZCSÉPLŐK

BENZINMOTOROK

GAZDASÁGI GÉPEK ÉS ESZKÖZÖK

GŐZGÉPEK

GŐZEKÉK

MAGYAR ÉLELMISZERSZÁLLÍTÓ

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest, VII., Kerepesi-út 20.

SERTÉSBIZOMÁNYI ÜZLET.

Sürgönycz m: Consum, Budapest. * Telefon 25—02.

Sovány és hizott sertések vételét és eladását legelőnyösebb feltételek mellett közvetíti. Elvállalja **kőbányai szállásain** a sovány sertések kihizlását és gondozását.

Közelebbi értesítéseket a társaság igazgatósága ad.

Erdélyi esász. és kir. udvari fényképész

műterme

Budapest, IV., Újvilág-utcza 2.

a Kossuth Lajos-utcza sarkán.

Elvállal felvételeket gazdaságokról, mérsékelt árak mellett.

A földm. m. k. miniszter úr támogatásával kiadott

Képek Magyarország Állattenyésztéséből

ezimű díszmunkája bárm. ly könyvkereskedésben megrendelhető.

A HUSÉRTÉKESÍTÉS SZERVEZÉSE.

Dr. Darányi Ignác földmívelésügyi m. kir. miniszter megbízásából: Ausztria, Németország és Dániában tett tanulmányutja alapján

IRTA:

Jeszenszky Pál

az O. M. G. E. titkára.

Ára: 2 korona.

Megrendelhető

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” kiadóhivatalában.

Szuperfoszfátot, kénsavas-kálit, kénsavas-ammont,

Kovasavas-kálit (dohánytrágyázásra),

Chilisalétromot, Kainitot,

40%-os kálitrágyasót

és egyéb műtrágyaféléket elismert kitűnő minőségben legelőnyösebben szállít a

„HUNGÁRIA”

műtrágya, kénsav és vegyi ipar részv.-társ.

Budapest, V. ker., Fürdő-utcza 8. sz.

Első Magyar Sertéshizlaló

Alapított 1869. Részvény-Társaság Alapított 1869.

BUDAPEST-KŐBÁNYÁN.

Ajánlja a t. gazdaközönségnek és sertéshizlalóknak a «Hizlalda»-állomás mindkét oldalán fekvő, mintegy 35.000 darab sertés befogadására alkalmas, czél szerűen berendezett szállástelepeit, melyek csatornázva, kitűnő vízzel bíró ártézi-kúttal, vízvezetékekkel, szükséges clesztraktárral, két gőzmalommal és szőlővel vannak ellátva.

Foglalkozik: szállások berendezésével, szemes és darált clesz beszerzésével, bizományi bevásárlás és eladással, folyószámlára fizetéseket teljesít. A sertések kényelmes elhelyezése mellett ügyfeleinek igen mérsékelt árakon a legmesszebb menő előnyöket nyújtja és a legszolidabb kiszolgálásról gondoskodik. Utányomat nem díjaztatik.

1—40

KURCZ L. és Társa

BUDAPEST,

VIII. ker. Szentkirályi-utcza 13.

készíti a legjobb

CLICHÉT

mindennemű nyomtatványhoz.

KÖHLER ISTVÁN

fecskendő-, szivattyú- és tűzoltószer-gyára
ezelőtt GEITTNER és RAUSCH cég tulajdona.

Városi iroda: Fürdő-utcza 2. BUDAPEST Gyár: X., Felső vaspálya-u. 5.

Szivattyúk
Fecskendők
Mézga-tömlők
Vascsövek
Istálló berendezések
önműködő szabadalm. itatókkal.
Acertylen lámpák
Benzin-motorok
Herkules vizszűrők
Faklyák, Létrák

Most jelent meg!

Most jelent meg!

PULYKATENYÉSZTÉS.

Minő pulykát kell a gazdaságban tenyészteni, hogy a pulykatenyésztésből jövedelmünk legyen. — Irta: Hreblay Emil, állattenyésztési m. kir. felügyelő. A szöveg közé nyomott 31 képpel.

A munka tartalma: A hazai pulykatenyésztésről általában. — 1. A pulyka-udvar. — 2. A pulykaról és berendezése. — 3. A pulykák takarmányozása és a takarmányozó eszközök. — 4. A pulykák gondozása és a gyógyszerek. — 5. A tojásgyűjtés és a kötésre alkalmas tojások kiválasztása. — 6. A költőhelyiség és a költésnél használandó eszközök. — 7. A csibék kellese és a vezető anyák beosztása. — 8. A csibék gondozása és fölnevelése. — 9. A csibék takarmányozása és a legeltetés. — 10. A fiatal pulykák osztályozása és a tenyésztésre alkalmas egyedek kiválasztása. — 11. A pulykafajtákról. A vadpulyka. — 1. Milyen pulykát tenyészszünk? a) a hazai fehér pulykát; b) a boszniai rézszínű pulykát; c) a tisztavérű bronzpulykát; d) a tisztavérű francia (fekete) pulykát. 2. Mi előnye van a köztenyésztés fejlesztésére ajánlott nemes pulykafajtáknak a közönséges pulykák keresztezésénél? Ára 2 korona.

Megrendelhető: HREBLAY EMIL felügyelőnél GÖDÖLLÖN.

„MÉLOTTE“ szabadalmazott

TEJFŐLÖZŐGÉP

az országos tejgazdasági felügyelőség
által 1901. márczius 13., 14. és 15-én
rendezett tejfőlözőgépversenyen egy-
hangulag

kifünőnek elismerve.

Legkönnyebb hajtás! Legtökéletesebb főlőzés!

Legmagasabb munkabírási! Legmagasabb munkabírási!

Teljes tejgazdasági berendezések.

FEHÉR MIKLÓS

gépgyár részvénytársaság

Budapest, V., Külső-Váczi-út 80. sz.

Arjegyzék ingyen és bérmentve

A magyar királyi állam-
vasutak gépgyára gazda-
sági gépeinek eladása.

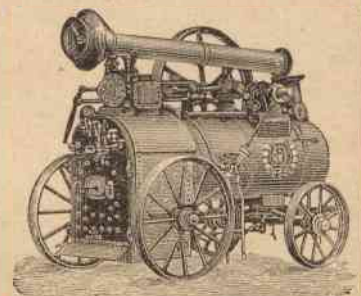
*

**Használt és
javított**
lokomobilok és gözcseplőgépek.

*

Csereüzletek.

Mindennemű gazda-
sági gépek.

TENYÉSZ- ÉS

HASZONÁLLAT-IMPORT

Pick Oswald

==== Budapest ====

VIII., külső Kerepesi-út 1. sz.

Legelsőrendű

5, 6 és 7 éves igás-ökrök,

továbbá

1, 2, 3 és 4 éves tinók (ökor-borjúk)

mind erdélyi magyar fajjellel, **eladóok.**

Bővebbet

**László és Társai gazd. intézőségénél
Nagy-lklódon.**

Vasút-, posta- és távirada-állomás Szolnok-Doboka megyében.

1900-dik évi forgalom 26,000 zsák.

Felhívjuk

a t. cz. gazdaközönség figyelmét a budapesti gyapju-
aukeziókra, melyek első sorozata

f. évi július hó 3, 4, 5 és 6-án tartatik meg.

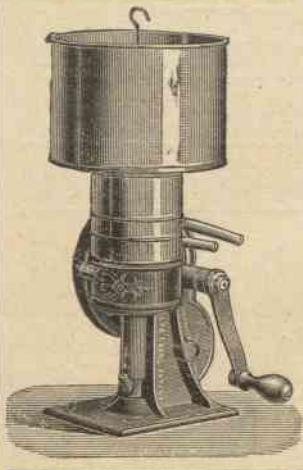
Az aukeziókra fölküldött és «Gyapju-árverési vállalat Buda-
pesten, Dunaparti teherpályaudvar» címzett gyapjuküldé-
mények a M. Á. V. összes vonalain tetemes díjkedvezmény-
ben, valamint ingyen raktározásban részesülnek.

Bejelentéseket elfogad és mindennemű fölvilágosítással szolgál

Gyapjuárverezési vállalat.

HELLER M. és TÁRSA

Budapest, V. ker., Erzsébet-tér 13. szám.

Az 1900. évi párisi világkiállításon
nyert kitüntetés:

ALFA-SEPARATOROK

GRAND PRIX!

Alfa-Separator Részv.-Társaság

Ezelőtt: PFANHAUSER A.

Iroda és raktár Gyártelep
Budapest, V., Báthory-utca 4. sz. Budapest, VI., Petneházy-utca 6-8.

Tejgazdasági gépgyár

szállít
mindennemű tejgazdasági eszközöket és gépeket
a legjobb kivitelben, a legmodernebb irányban!

Berendez

Tejtelepeket

Tejszövetkezeteket

Mintatehenészeteket.

* * Árjegyzéket és költségvetéseket díjmentesen küldünk. * *

